

DBL-1601100102030900 Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) (WEF-2016) Examination

June - 2022

Sanskrit : ECT-04

(महाभाष्य पद्यसाहिक एवं सिद्धांत कौमुदी)
(Old Course) (Bhvyadi Prakaran)

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

सूचना / Instructions :

- (१) ગમે તે પાંચ પ્રશ્નોના જવાબ લખો.
(1) Give answer any five questions.
(૨) બધા જ પ્રશ્નોના સરખા ગુણ છે.
(2) All questions carry equal marks.

૧ નીચેના 'બે' ગદ્યખંડનું આવશ્યક સમજૂતી સાથે ભાષાંતર કરો : ૧૪

1 Translate with necessary explanation 'Two' following passages : 14

- (૧) અથ ગોરિત્પત્ર કઃ શબ્દઃ । કિં યતત્સાસ્નાલઙ્ગૂલકૂદકુરવિષાણયર્થરૂપં સ શબ્દઃ । નેત્યાહ । દ્રવ્યં નામ તત્ । યતર્હિં તદિદ્ગિતં ચેષ્ટિતં નિમિષિતમિતિ સ શબ્દઃ । નેત્યાહ । ક્રિયા નામ સા । યતર્હિં તચ્છુકલો નીલઃ કપિલઃ કપોત હતિ સ શબ્દઃ । નેત્યાહ । ગુણો નામ સઃ ।
(૨) કિં પુનસ્તત્ત્વમ્ । તત્ત્વાવસ્તત્ત્વમ્ । આકૃતાવપિ તત્ત્વં ન વિહન્યતે । અથવા કિં ન એતેનેદં નિત્યનિદમનિત્યમિતિ । યન્નિત્યં તં પદાર્થ મત્ત્વૈષ વિગ્રહઃ ક્રિયતે સિદ્ધે શબ્દેઽર્થે સમ્બન્ધે ચેતિ ।

૨ નીચેના 'બે' ગદ્યખંડનું આવશ્યક સમજૂતી સાથે ભાષાંતર કરો : ૧૪

2 Translate with necessary explanation 'Two' following passages : 14

- (૧) સુદેવો અસિ વરુણ સત્યદેવોઽસિ । યસ્ય તે સપ્ત વિભક્તયઃ । અનુક્ષરન્તિ કાકુદમ્ । કાકુદં તાલુ । કાકુર્જિહવા, સાઽસ્મિન્નુઘત્તિતિ કાકુદમ્ । સૂર્ય સુષિરામિવ । તદ્વથા – શોભનામૂર્મિ સુષિરામગ્નિરન્તઃ પ્રવિશ્ય દહતિ, એવં તે સપ્ત સિન્ધવઃ સપ્ત વિભક્તયસ્તાલ્વનુક્ષરન્તિ । તેનાસિ સત્યદેવઃ । સત્યદેવાઃ સ્યામેત્યધ્યેયં વ્યાકરણમ્ । સુદેવો અસિ ।
(૨) કિં પુનર્નિત્યઃ શબ્દઃ, આહો સ્વિત્કાર્યઃ ? સંગ્રહ એકત્રાધાન્યેન પરીક્ષિતમ્ – નિત્યો વા સ્યાત્ કાર્યો વેતિ । યત્રોક્તા દોષાઃ, પ્રયોજનાન્યપ્યુક્તાનિ । તત્ર ત્વેષ નિર્ણયઃ – યદ્યેવ નિત્યઃ, અથાપિ કાર્ય, ઉભયથાપિ લક્ષણં પ્રવર્ત્યમિતિ ।

૩	નીચેના 'બે' સૂત્રો સ્પષ્ટ રીતે સમજાવો.	૧૪
3	Explain clearly following 'Two' sutras.	14
	(૧) તિડ્સત્રીણિ ત્રીણિ પ્રથમમધ્યમોત્તમાઃ ।	
	(૨) અનઘનતે લઙ્ગ ।	
૪	નીચેના 'બે' સૂત્રો સ્પષ્ટ રીતે સમજાવો.	૧૪
4	Explain clearly following 'Two' sutras.	14
	(૧) કર્તરિ શપ્ ।	
	(૨) વિધિનિમન્ત્રણામન્ત્રણાધીષ્ટસંપ્રશ્નપ્રાર્થનેષુ લિઙ્ ।	
૫	‘શબ્દાનુશાસન’ના ગૌણ પ્રયોજનોના નામ જણાવી કોઈપણ પાંચ પ્રયોજનો સમજાવો.	૧૪
5	Give the name of subsidiary objects of ‘શબ્દાનુશાસનમ્’ and Explain any five objects.	14
૬	શબ્દના સાધુત્વ અને અસાધુત્વ વિશે પતંજલિના વિચારોની સમીક્ષા કરો.	૧૪
6	Critically evaluate the views of ‘પતંજલિ’ about the ‘સાધુત્વ’ and ‘અસાધુત્વ’ of the word.	14
૭	‘ભવામિ’ રૂપસિદ્ધિની પ્રક્રિયા સવિસ્તર સમજાવો.	૧૪
7	Explain in detailed the process of formatting the verb ભવામિ ।	14
૮	‘ઐધ’ ધાતુના ‘તિઙ્ત’ પદોની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા ચર્ચો.	૧૪
8	Discuss a process of ‘તિઙ્ત’ formation of ‘ઐધ’ syllable.	14
૯	નીચેની ‘બે’ ટૂંકનોંધ લખો :	૧૪
9	Write 'Two' following short note :	14
	(૧) પદાર્થઃ આકૃતિઃ વા દ્રવ્યમ્ વા ।	
	(૨) અષ્ટાદશ તિઙ્ગપ્રત્યયાઃ ।	
૧૦	નીચેની ‘બે’ ટૂંકનોંધ લખો :	૧૪
10	Write 'Two' following short note :	14
	(૧) ભૂ-ધાતોઃ લૃટ્-લકારરૂપાણિ ।	
	(૨) બભૂવતુ રૂપસિદ્ધિપ્રક્રિયા ।	